

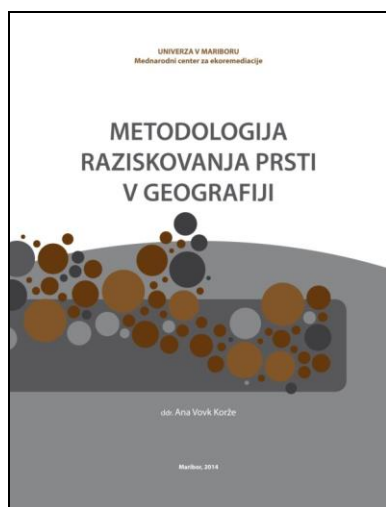
KNJIŽNE NOVOSTI V MEDNARODNEM LETU PRSTI

Leto 2015 je razglašeno za Mednarodno leto prsti kot odziv na številne grožnje, ki degradirajo ta izredno pomemben naravni vir. Za varovanje prsti in odgovoren odnos do njih je potrebno izobraževanje in ozaveščanje vseh ciljnih skupin, ne le tistih, ki imajo neposreden stik s prstmi, temveč vseh, predvsem mladih. Raziskave kažejo, da premalo poznamo prsti in da je skromno znanje, pridobljeno v izobraževalnem sistemu, težko prenosljivo v prakso. S krepitvijo procesa samooskrbe mnogi iščejo dodatna znanja o prsteh. Kod odziv povečane potrebe za izobraževanje so napisane knjige Metodologija raziskovanja prsti v geografiji, Ekosistemski pogled na prsti, Naravni čistilni sistemi ter Ekoremediacije in prilagajanje na podnebne spremembe.

Sledi kratek prikaz vsebine navedenih knjig.

Metodologija raziskovanja prsti v geografiji

Založba GeaArt, 2014, 113 strani, ISBN 978-961-6930-22-2.

Knjiga je namenjena vsem, ki jih zanima raziskovanje prsti, tako njihovih fizikalnih kot kemijskih lastnosti. Predstavljene so metode za meritve lastnosti prsti na terenu in v laboratoriju. Knjiga je nadgradnja dosedanjih priročnikov za analizo prsti. Vsebinsko je prvi del namenjen predstavitvi postopkov za analizo prsti na terenu, s čimer je podana geografska osnova za interdisciplinarno opazovanje in raziskovanje prsti. Ti postopki niso vezani na meritve, temveč na povezovanje podatkov iz pokrajine, ki so nujni za razumevanje prsti. Osrednji in najbolj obsežni del pa je namenjen metodam raziskovanja prsti. Ločeno so prikazane metode za analize prsti na terenu in v laboratoriju. Knjiga je slikovno opremljena tako, da je izvedba navedenih metod za uporabnike privlačna, saj je poudarek na spremljanju naravnih in antropogenih prsti. Poseben razdelek v knjigi je namenjen prikazu analize prsti za potrebe vrtničarstva. Knjiga se zaključuje s pomenom poznavanja lastnosti prsti, kjer so vsebinsko pojasnjene korelacije med posameznimi značilnostmi prsti, kar bralcu odpre zavedanje o kompleksnosti te naravne sestavine v pokrajini.

Ekosistemski pogled na prsti

Založba GeaArt, 2015, 142 strani, ISBN 978-961-93683-6-7.

V knjigi je v uvodu pojasnjen proces nastajanja prsti (preperevanje, razgradnja, nastajanje humusa, pomen organske snovi) in sestava prsti. Posebna pozornost je namenjena razumevanju preperevanja matične podlage in procesa humifikacije, saj sta bistvena za nastanek in razvoj prsti. Osrednji poudarek je na spoznanju, da so prsti žive, da v njih potekajo mnogi procesi in da so osnova vsemu življenju na Zemlji. Posebna pozornost je namenjena funkcijam prsti ter odnosu do prsti, pri čemer so navedene dosedanje tehnike in pristopi varovanja prsti, ki kar kličejo po novih ekosistemskih pristopih, ki so knjigi tudi pojasnjeni. Med novimi pristopi varovanja prsti so že v uporabi postopki ekoremediacij, pristopi permakulture in biodinamike, pri slednji je ekološko kmetijstvo prepoznano kot pomemben pristop dolgoročnega varovanja prsti.

Ekosistemski pogled na prsti prinaša novo dimenzijo razumevanja prsti, kjer prsti niso zgolj »substrat« za pridelavo hrane, temveč mnogo več. Z naraščajočimi pritiski na vodne vire imajo prav prsti osrednjo vlogo čiščenja vode. Podnebne spremembe se najbolj odražajo prav v izsuševanju prsti (predvsem obsežna območja v Afriki), kjer se prstem predpisuje odločilna vloga v preživetju ljudi. Če se bodo prsti izsušile in zaslanile (zaradi procesa salinizacije v polpuščavskih območjih), bo ogroženih na milijone ljudi. Sklepno poglavje je namenjeno izobraževanju o prsteh s poudarkom na izkustvenih pristopih, ki so osnova za razumevanje prsti kot pomembnega člena v ekosistemu.

Ekoremediacije in podnebne spremembe

Založba GeaArt, 2015, 130 strani, ISBN 978-961-93683-5-0.

Knjiga je rezultat dvoletne raziskave v okviru Ministrstva za kmetijstvo o možnostih prilagajanja na podnebne spremembe z ekoremediacijami. Pojem ekoremediacije se uporablja za funkcijsko povezavo delovanja rastlin in mikroorganizmov v prsti in poudarja pomen kopenskih ekosistemov za delovanja rastlin. Zelene rastline opravljajo fotosintezo s pomočjo svetlobe in absorpcijo vode in hranil iz zemlje. Rastline opravljajo tudi čistilno vlogo z odvzemom hranil, pesticidov in drugih snovi.

Ta sposobnost rastlin je vse bolj pomembna v 21. stoletju zaradi številnih in prepletenih pritiskov na vodne vire in prsti.

Ekoremediacije (ERM) se od bioremediacij razlikujejo po tem, da je pri ERM poleg mikrobov vključen cel zeleni sistem rastlin. ERM temeljijo na ekosistemskih procesih in pospešujejo obnovo okolja. V knjigi (ERM predstavljene kot uporaba naravnih sistemov in procesov za varovanje in obnovo okolja in zato prinašajo ponovno oživitev že degradiranih delov okolja. Prav zaradi te sposobnosti jih lahko uporabimo pri prilagajanju na podnebne spremembe. Z ERM varujemo ekosistemsko pomembna območja pred onesnaženjem in omogočamo istočasno njihov vzdržni razvoj. V knjigi so predstavljena tudi merila za izbor pilotnih območij za uporabo ERM, saj je bil namen raziskave ta, da se prepoznajo regije oz. območja v Sloveniji, kjer bi lahko najprej uporabili ERM za prilagajanje na podnebne spremembe. Raziskava je pokazala, da je najbolj ugodno območje vzhodne Slovenije, saj so se mnogi ukrepi ERM tod že izvajali, ljudje poznajo te pristope in jih tudi sprejemajo, istočasno pa je tod pričakovati največje težave prav v kmetijstvu zaradi posledic podnebnih sprememb. V zaključnem delu so prikazana izbrana območja na kartah s predlaganimi ERM ukrepi, ki bi jih lahko izvedli časovno hitro in brez velikih finančnih obremenitev.

Naravni čistilni sistemi

Založba GeaArt, 2015, 94 strani, ISBN 978-961-93683-7-4.

Pojem naravni čistilni sistemi je v Sloveniji še relativno nov. Z njim označujemo tehnologije, ki posnemajo procese v naravi predvsem za čiščenje onesnažene vode in prsti. Njihova bistvena prednost je, da so trajnostni, da ne zahtevajo posebnih investicij, da ne vplivajo negativno na okolje, so dolgotrajni in imajo visoko družbeno sprejemljivost. Prav te kvalitete naravnih čistilnih sistemov so tiste, ki vse bolj odpirajo zanimanje za širšo uporabo teh sistemov tako v urbanih kot v ruralnih območjih. Predvsem za namene čiščenja odpadne vode se kažejo ti sistemi kot posebno primerni, zato so bili predmet raziskave tudi v čezmejnem projektu Slovenija - Hrvaška »Trajnostno upravljanje z vodnimi viri med Muro in Dravo«, ki je potekal leta 2014-2015.

Upravljanje z vodami je ena glavnih tem 21. stoletja, saj se zaradi povečane porabe količina vodnih virov naglo zmanjšuje, predvsem pa je ogrožena njihova kakovost. Območje Pomurja, Spodnjega Podravja in Međimurja povezujejo številne skupne geografske, kulturne, razvojne in okoljske značilnosti, predvsem pa geografska lega porečji reke Mure in Drave. Za doseganje zadostne stopnje trajnostnega demografskega in gospodarskega razvoja obmejnega območja je med drugim potrebno zagotoviti ustrezno skupno trajnostno upravljanje z vodami, še posebej ustrezno zbiranje in čiščenje odpadnih voda in zaščito vodnih virov. Onesnaženje podzemnih in površinskih voda je predvsem posledica obremenjevanja iz razpršenih virov intenzivnega kmetijstva in razpršene urbanizacije, značilno pa je za celotno čezmejno projektno območje. Knjiga se vsebinsko nanaša na reševanje vprašanja odpadnih komunalnih voda v razpršenih naseljih, onesnaževanje voda zaradi intenzivnega kmetijstva in na problem zagotavljanja zadostnih količin vode ter na problem pomanjkanja znanj in dobrih aplikativnih praks varstvene rabe in na nezadostno informiranost in ozaveščenost prebivalcev, javnega sektorja in gospodarstva o pomenu sonaravnega upravljanja z vodami. Knjiga Naravni čistilni sistemi je zato namenjena prav podpori tovrstnim vsebinam s ciljem, da se v prakso vključi čimveč naravnih sistemov, ki na eni strani zmanjšujejo in odpravljajo onesnaženost okolja, na drugi strani pa odpirajo nove možnosti razvoja na temelju zelenih tehnologij, ki jih podpira tudi lokalno prebivalstvo. To ima geografija številne možnosti v prihodnje.

(Ana Vovk Korže)